

Erfgoedrapport Breda 330

Prinsenbeek

Mr. Bierensweg 56

Gemeente Breda

Inventariserend veldonderzoek door middel van
proefsleuven

Lina de Jonge MA

Gemeente Breda

COLOFON

Titel: Prinsenbeek Mr. Bierensweg 56 (IVO-P)
Erfgoedrapport Breda 330

Auteur(s): L. de Jonge MA (Senior KNA Archeoloog)
Eindredactie en autorisatie: drs. F.J.C. Peters

Veldwerk en uitwerking: drs. J.H. Nollen (Senior KNA Archeoloog), L. de Jonge MA (Senior KNA Archeoloog), J.S. Harmanus, Cara en Rosa (leerlingen Orion College Breda)

Materiaal- en conserveringsspecialisten: drs. J.H. Nollen (Senior KNA Specialist Materialen), E. de Nes MA (KNA Specialist Archeozoologie)

Status rapport: definitief
Vrijgave: 28-06-2021

ISSN: 2210-9552

© Gemeente Breda, 2021

Gemeente Breda

Ruimtelijk Economisch Domein
Afdeling Ruimte en Vastgoedontwikkeling
Team Erfgoed
Postbus 90156
4800 RH Breda

Prinsenbeek
Mr. Bierensweg 56
Inventariserend
veldonderzoek
door middel van
proefsleuven

Samenvatting

In opdracht van Bureau Dhondt heeft het Team Erfgoed van de gemeente Breda een inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven (IVO-P) uitgevoerd in juni 2019 op een perceel aan de Mr. Bierensweg 56 te Prinsenbeek, gemeente Breda. Aanleiding voor het onderzoek is de wijziging van het bestemmingsplan en de toekomstige bouw van een drietal woningen, waarbij bodemverstorende werkzaamheden zullen plaatsvinden.

De vraagstelling van dit onderzoek betreft het toetsen van de archeologische verwachting zoals verwoord in het PvE. Het veldonderzoek richt zich op het opsporen van alle vindplaatsen en vondstcomplexen die in het plangebied aanwezig kunnen zijn. Uit het onderzoek is gebleken dat er sprake is van laat middeleeuwse bewoningssporen in het zuidelijke deel van het plangebied. In het noordelijke deel zijn sporen uit de nieuwe tijd aangetroffen, en mogelijk enkele sporen met een prehistorische datering.

In het plangebied zijn drie proefsleuven aangelegd, waarmee circa 14 % van het plangebied archeologisch onderzocht is.

Tijdens het onderzoek is een laat middeleeuwse vindplaats aangetroffen in het zuiden van het plangebied. Er zijn kuilen, paalsporen en een waterput aangetroffen. In het noordelijke deel van het plangebied zijn twee greppeltjes gevonden, die een voormalig weggetje hebben geflankeerd. Dit weggetje is aanwezig op kaartmateriaal uit de 19de eeuw. In dit deel van het plangebied is tevens een begraving van een rund aangetroffen, en sporen met een mogelijk prehistorische datering.

Inhoudsopgave

1 inleiding-	11
2 ligging en aard van het terrein-	13
3 landschappelijke gegevens en historische context-	15
4 archeologische achtergronden-	17
5 doelstelling-	19
6 werkwijze-	21
7 resultaten-	23
8 conclusie-	29
9 waardering en aanbeveling-	33
10 literatuur en afbeeldingen-	35
Bijlage 1: onderzoeksthema's en vraagstellingen	
Bijlage 2: periodentabel	
Bijlage 3: sporenlijst	
Bijlage 4: vondstenlijst	
Bijlage 5: aardewerkdeterminatielijst	
Bijlage 6: allesporenkaarten	

1

INLEIDING

In opdracht van Bureau Dhondt heeft team Erfgoed van de gemeente Breda een inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven (IVO-P) uitgevoerd in juni 2019 op een perceel aan de Mr. Bierensweg 56 te Breda. Aanleiding voor het onderzoek is de wijziging van het bestemmingsplan en de toekomstige bouw van een drietal woningen, waarbij bodemverstoringen werkzaamheden zullen plaatsvinden.

Het doel van het IVO-P is op een snelle en betrouwbare wijze inzicht te verschaffen in de aanwezigheid van archeologische resten in het plangebied. Daarbij dient voldoende inzicht te worden gegeven in de inhoudelijke en fysieke kwaliteit van de mogelijk aanwezige bewoningssporen op de betreffende locatie teneinde tot een waardestelling te kunnen komen. Belangrijk is dat op basis van het inventariserende veldonderzoek een beslissing kan worden genomen of verder (voor) onderzoek op het terrein noodzakelijk en verantwoord is. Het veldwerk is uitgevoerd conform BRL 4000, protocol 4003 versie 4.1 en het Programma van Eisen (PvE) 2019-22.¹

Administratieve gegevens

<i>Provincie</i>	Noord-Brabant
<i>Gemeente</i>	Breda
<i>Plaats</i>	Breda
<i>Toponiem</i>	Mr. Bierensweg 56
<i>BR-code</i>	BR-564-19
<i>Onderzoeksmeldingsnummer</i>	4714827100
<i>Centrumcoördinaten RDN</i>	109.390 / 400.909
<i>Kaartblad</i>	44C
<i>Uitvoeringsperiode</i>	26 en 27-06-2019
<i>Opdrachtgever</i>	Bureau Dhondt
<i>Uitvoerder</i>	Gemeente Breda, team Erfgoed
<i>Project team</i>	drs. J.H. Nollen (Sr. KNA Archeoloog), L. de Jonge MA (Sr. KNA Archeoloog), J.S. Harmanus, Cara en Rosa (twee snuffelstagiaires Orion College Breda)
<i>Bevoegd gezag (BG)</i>	Gemeente Breda
<i>Contactpersoon BG</i>	drs. F.J.C. Peters
<i>Beheer en plaats documentatie</i>	Archeologisch depot gemeente Breda

---

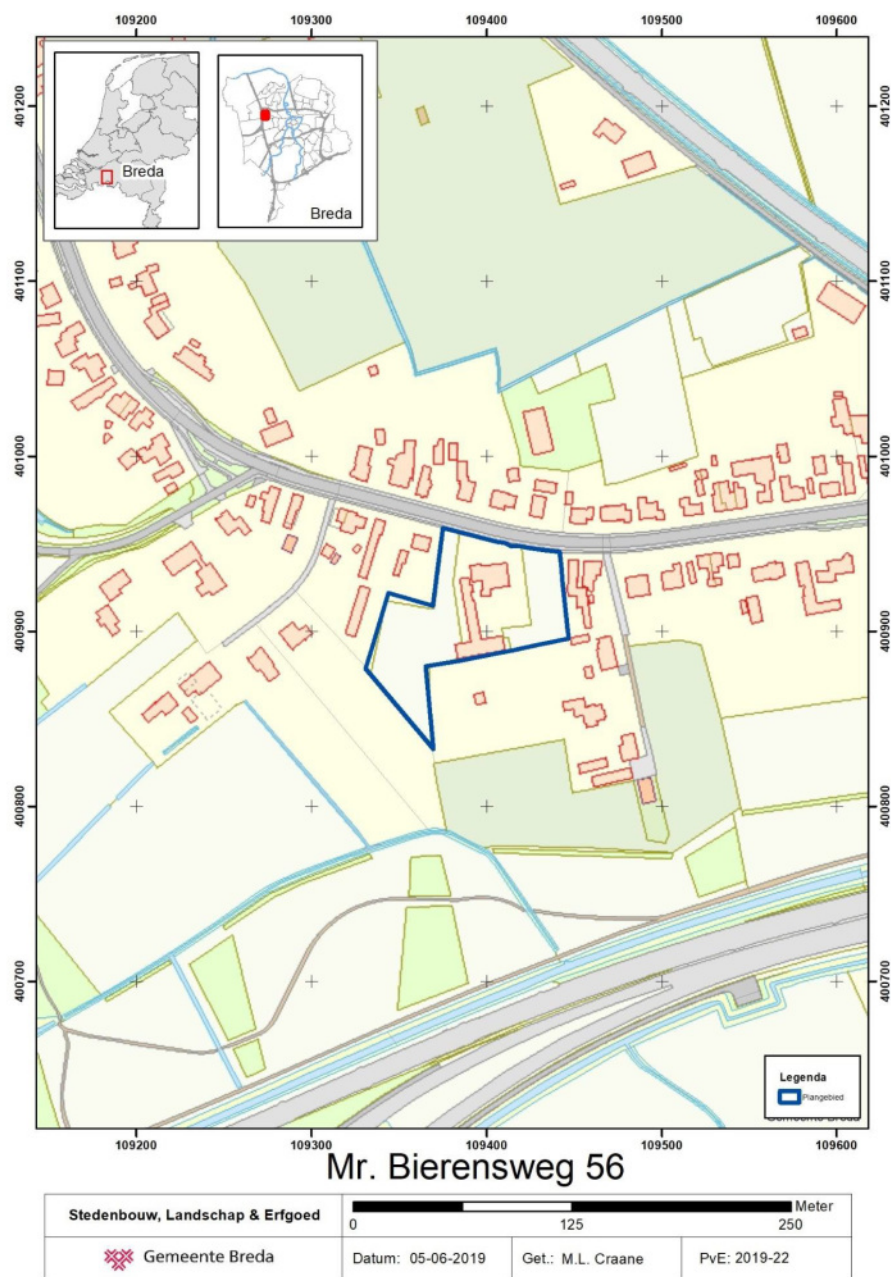
1. Craane en Peters 2019.

2

LIGGING EN AARD VAN HET TERREIN

Het plangebied is gelegen aan de Meester Bierensweg 56 in Prinsenbeek, ten westen van de stad Breda, gemeente Breda. Het perceel waarop het plangebied is gelegen, met perceelnummer PSB00 F2830 wordt begrensd door de Meester Bierensweg in het noorden, de overige grenzen worden gevormd door aangrenzende percelen. Het totale oppervlak van het plangebied bedraagt 6730 vierkante meter. Bij aanvang van het IVO-P was het plangebied in gebruik als tuin.

Afb. 1.
Plangebied Mr. Bierens-
weg 56 op topografische
ondergrond.

3

LANDSCHAPPELIJKE GEGEVENS EN HISTORISCHE CONTEXT

Op de geomorfologische kaart is het plangebied gelegen in een zone die gekenmerkt wordt door heuvels en heuvelruggen met bijbehorende vlakten en laagten. Leenders (2006) heeft dit kaartbeeld gespecificeerd en situeert het plangebied op de hoge dekzandrug van Steenakker.

De bodem in het plangebied bestaat uit hoge zwarte enkeerdgronden. In het noorden bestaan deze gronden uit leemarm en zwak lemig, fijn zand (zEZ21) en in het zuiden uit lemig, fijn zand (zEZ23).

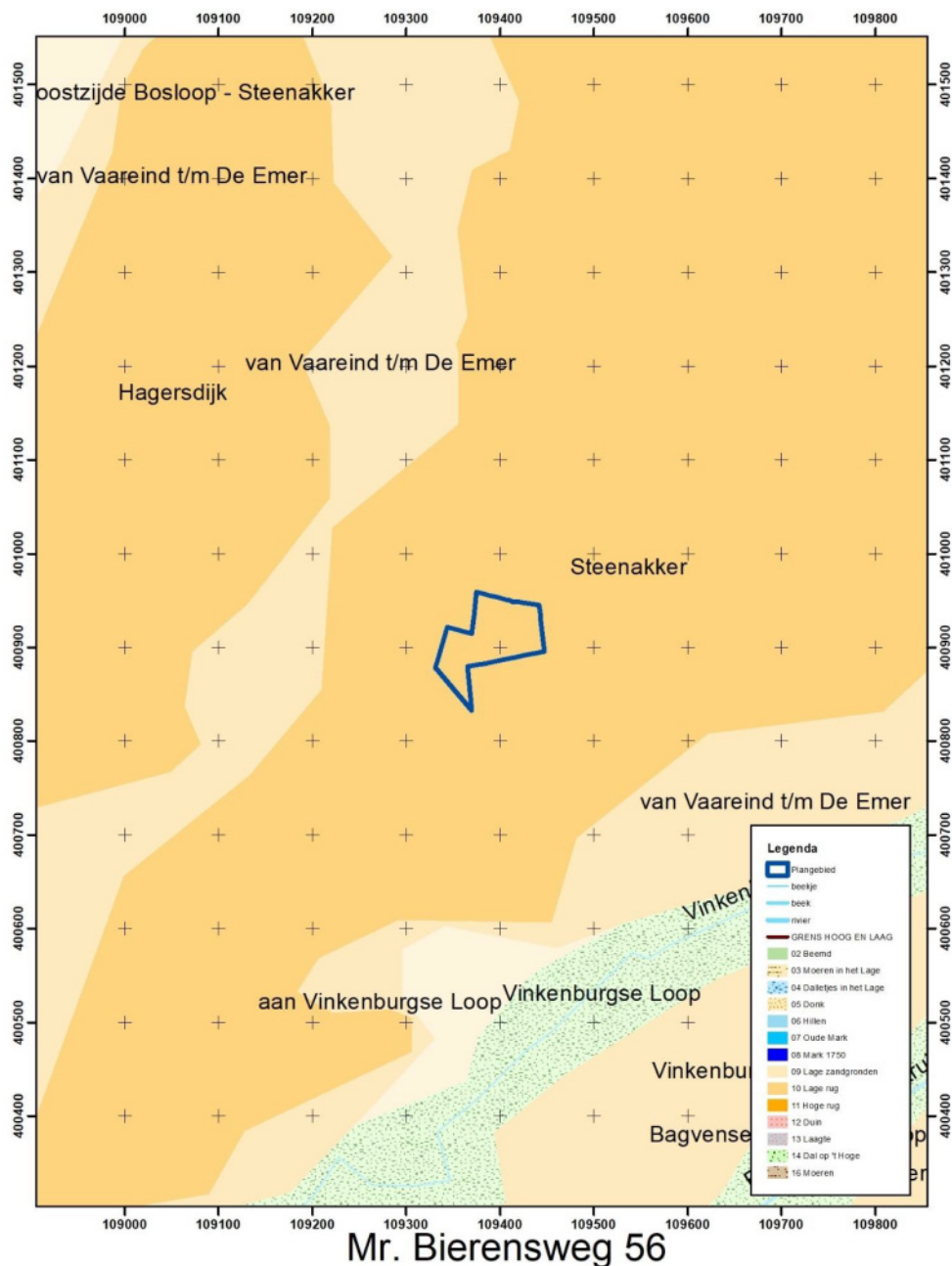
Het plangebied is gelegen ter hoogte van het middeleeuwse bolle akkercomplex van Princenhage-centraal en het middeleeuwse open akkercomplex van Steenakker en Hazenberg.

Ter hoogte van de huidige bebouwing is sprake van een gebouw dat al op de kadastrale minuut uit 1824 gekarteerd stond. Mogelijk zijn er in de huidige schuur nog delen uit deze fase aanwezig. Het woonhuis dat aan de westzijde van de schuur is aangebouwd en de overige gebouwen dateren echter pas uit het begin van de twintigste eeuw. De locatie van het pand op de kadastrale minuut uit 1824 en de locatie die Leenders op zijn nederzettingenkaart aangeeft komen echter niet overeen, dus het is ook mogelijk dat schuur wel van latere datum is en dat er sprake is van een voorganger die dichterbij de weg was gesitueerd.

Het plangebied wordt in het noorden begrensd door de oude akkerweg Mr. Bierensweg.

Leenders (2006) situeert geen bestuurlijke of militaire elementen in of nabij het plangebied. Bij Rooze en Eimmermann (2004) doorkruist de 2de circumvallatiewal uit het beleg van Breda door Spinola in 1624-1625 het oostelijk deel van het plangebied. Direct ten noorden van het plangebied was volgens hen ook een redoute gelegen.

Op circa 100 meter ten zuiden van het plangebied liep tijdens de Tweede Wereldoorlog een antitankgracht. Er hebben zich daarom mogelijk tijdens de Tweede Wereldoorlog gevechtshandelingen afgespeeld ter hoogte van het plangebied. Volgens de conceptkaart niet gesprongen explosieven van de gemeente Breda is er in het plangebied geen sprake van een verdachte locatie.

Afb. 2.
Fysisch landschap volgens
Leenders (2006) in de
omgeving van het plan-
gebied.

Stedenbouw, Landschap & Erfgoed		Meter	
Gemeente Breda		Datum: 05-06-2019	Get.: M.L. Craane
		PvE: 2019-22	

4

ARCHEOLOGISCHE ACHTERGRONDEN

Op circa 300 meter ten noordoosten van het plangebied is sprake van een terrein van hoge archeologische waarde (15740). Dit terrein betreft het gebied van de vindplaats Breda West waar nog niet archeologische onderzoek heeft plaatsgevonden. Vanwege de aangetroffen behoudenswaardige archeologische vindplaatsen op Steenakker is dat terrein met voortschrijdend inzicht aangewezen als terrein van hoge archeologische waarde. In Breda West zijn in het kader van de realisatie van een nieuwe woonwijk, bedrijventerreinen, voetbalstadion en spoorlijnen veel archeologische onderzoeken zijn uitgevoerd. Het grootste gedeelte van de resultaten van deze onderzoek is bij elkaar gebracht in Bredase Akkers Eeuwenoud (Koot en Berkvens 2004). Breda West heeft een rijke bewoningsgeschiedenis gekend. Het gebied blijkt vooral vanaf de bronstijd en ijzertijd tot en met de middeleeuwen vrij intensief en mogelijk vrij continu bewoond te zijn geweest.

Direct ten westen van het plangebied is in 2011 een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd aan de Mr. Bierensweg (naast 46a) (zaaknummer 2313824100; BR-294-11). Bij dat onderzoek zijn sporen van een spieker aangetroffen. Vanwege de afwezigheid van vondstmateriaal konden deze sporen echter niet worden gedateerd. De aanwezigheid van een spieker duidt er op dat er mogelijk in de directe omgeving sprake was van bewoning. Verdere bewoningssporen zijn echter tot op heden niet aangetroffen.

Op circa 50 meter ten zuidoosten van het plangebied is in 2007 een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd aan de Mr. Bierensweg 62 (zaaknummer 2077078100; BR-169-07). Hier zijn sporen en vondsten aangetroffen die duiden op een agrarisch gebruik van het terrein. De akkers lijken, gezien het vondstmateriaal, al in gebruik te zijn in de volle middeleeuwen. De aangetroffen perceelsgreppels zijn mogelijk van latere datum. Dit komt overeen met opgravingsgegevens van andere locaties, waar pas in de late middeleeuwen een duidelijk verkavelingspatroon ontstaat. De gevonden greppels komen niet op het historische kaartmateriaal voor.

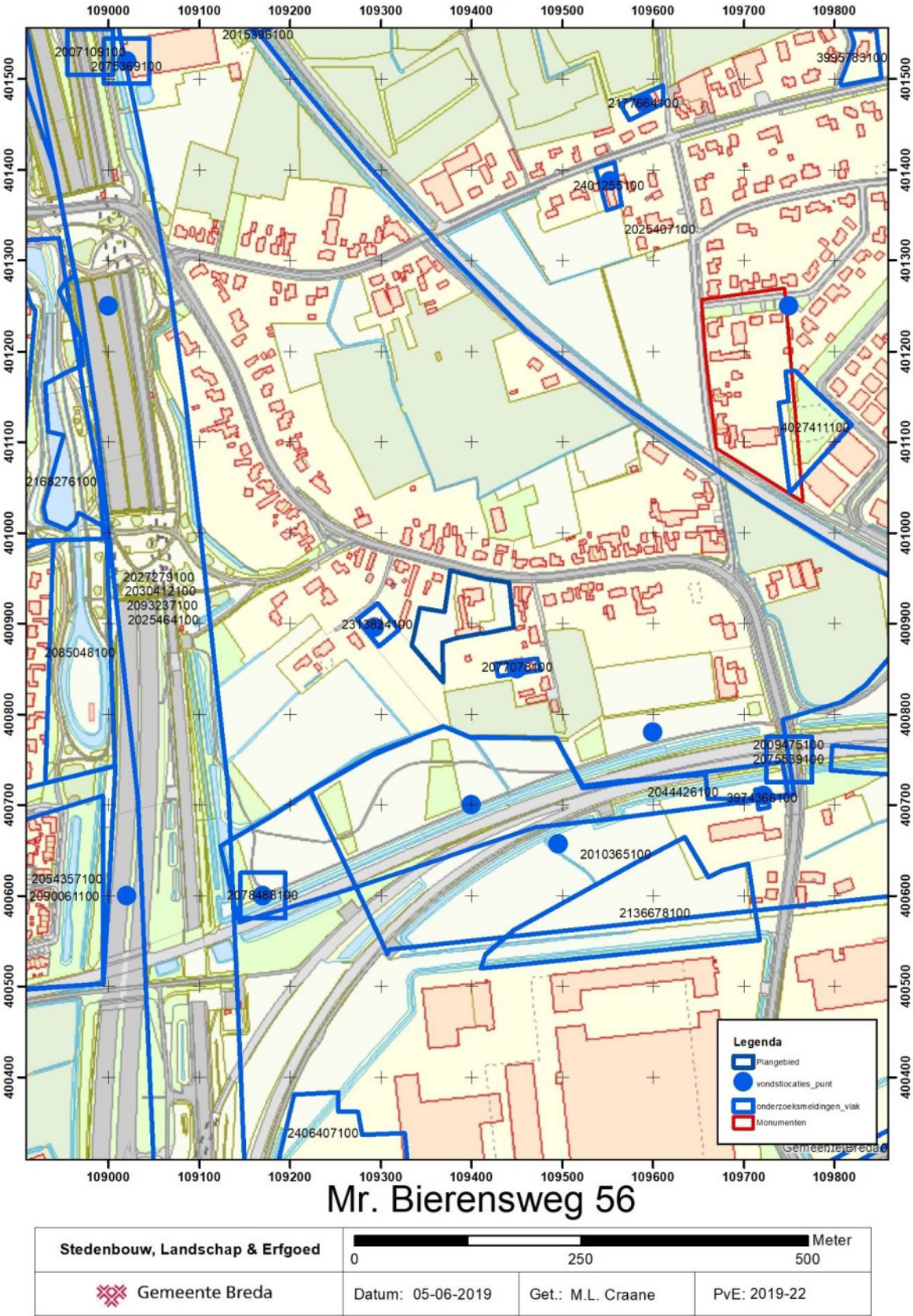
Het plangebied is gelegen op circa 100 meter van het onderzoeksgebied dat in het kader van de aanleg van HSL-tracé middels een groot aantal archeologische onderzoeken is onderzocht. Direct ten noorden van het plangebied is in het tracé sprake van vindplaats 24. Bij deze vindplaats zijn sporen van bewoning uit de ijzertijd, Romeinse tijd en late middeleeuwen aangetroffen (onderzoeksmeldingen 2161, 2414, 2942, 5744; BR-067r-99, BR-087-00, BR-054-01).

Op circa 300 meter ten zuiden van het plangebied zijn bij Westrik-Greenery een aantal proefsleuvenonderzoeken en archeologische opgravingen uitgevoerd (onderzoeksmeldingen 7938, 9525, 19824, 23209; BR-087-04/05/06/07). Ook

hierbij zijn bewoningssporen uit de midden en late ijzertijd aangetroffen. Meer specifiek zijn dit twee boerderijen en bijgebouwen. Daarnaast zijn er uit de volle middeleeuwen twee opeenvolgende erven aangetroffen met spiekers en hooimijten.

Afb. 3.
Onderzoeksmeldingen, waarnemingen en vondstmeldingen in de omgeving van het plangebied zoals vermeld in Archis3.

5

DOELSTELLING

5.1 Doelstelling

Het inventariserende veldonderzoek heeft tot doel op een snelle, maar betrouwbare wijze inzicht te verschaffen in de aanwezigheid van archeologische relictten in het plangebied door middel van proefsleuven. Daarbij dient voldoende inzicht te worden gegeven in de inhoudelijke en fysieke kwaliteit van de mogelijk aanwezige bewoningssporen op de betreffende locatie (aard, ouderdom, omvang, gaafheid, conservering) teneinde tot een waardestelling te kunnen komen.

5.2 Vraagstelling

De vraagstelling van dit onderzoek betreft het toetsen van de archeologische verwachting zoals verwoord in het PvE. Het veldonderzoek richt zich op het opsporen van alle vindplaatsen en vondstcomplexen die in het plangebied aanwezig kunnen zijn. In het PvE zijn de volgende gebiedsspecifieke onderzoeksvragen geformuleerd om deze vraagstelling te kunnen beantwoorden.

- Zijn er sporen van de bebouwing, die aanwezig is op de kadastrale minuut uit 1824 aanwezig in het plangebied?
- Zijn er aanwijzingen voor activiteiten uit de Tachtigjarige oorlog? Zijn er sporen van een legerkamp, of omwalling?
- Kunnen de resultaten in verband worden gebracht met de resultaten van de onderzoeken die in de directe omgeving zijn uitgevoerd?
- Wat is de aard, datering, omvang en kwaliteit van de aangetroffen vindplaats(en)?
- Wat is de locatie van de aangetroffen vindplaats(en), zowel horizontaal als verticaal)?
- Wat kan er gezegd worden over de bodemkundige gaafheid van de bodem in het plangebied?
- Kunnen de aangetroffen sporen in een groter kader worden geplaatst?
- Wat is de synergie met eerder onderzoek?
- Hoe is de bodemopbouw en de fysische geografie in het gebied?
- Zijn er sporen uit het paleolithicum of mesolithicum aanwezig?
- Zijn er sporen uit het neolithicum, de bronstijd, ijzertijd of Romeinse tijd aanwezig?
- Zijn er sporen van ontginning aanwezig?
- Is er sprake van een esdek en wat is de ontwikkeling en datering hiervan?

- Zijn er sporen die wijzen op middeleeuwse oorsprong van de bewoning?
- Zijn er sporen van oudere infrastructuur aanwezig?
- Is er bebouwing aanwezig?
- Zijn er nog andere (bewonings)sporen?
- Wat is de waarde van de aangetroffen sporen?

Naast deze gebiedsspecifieke onderzoeksvragen wordt er in het PvE ook nog een aantal onderzoeksthema's en vraagstellingen vermeld die vanuit het totale archeologisch onderzoek in Breda-West zijn vertaald. In dit rapport staan deze weergegeven in bijlage 1.

6

WERKWIJZE

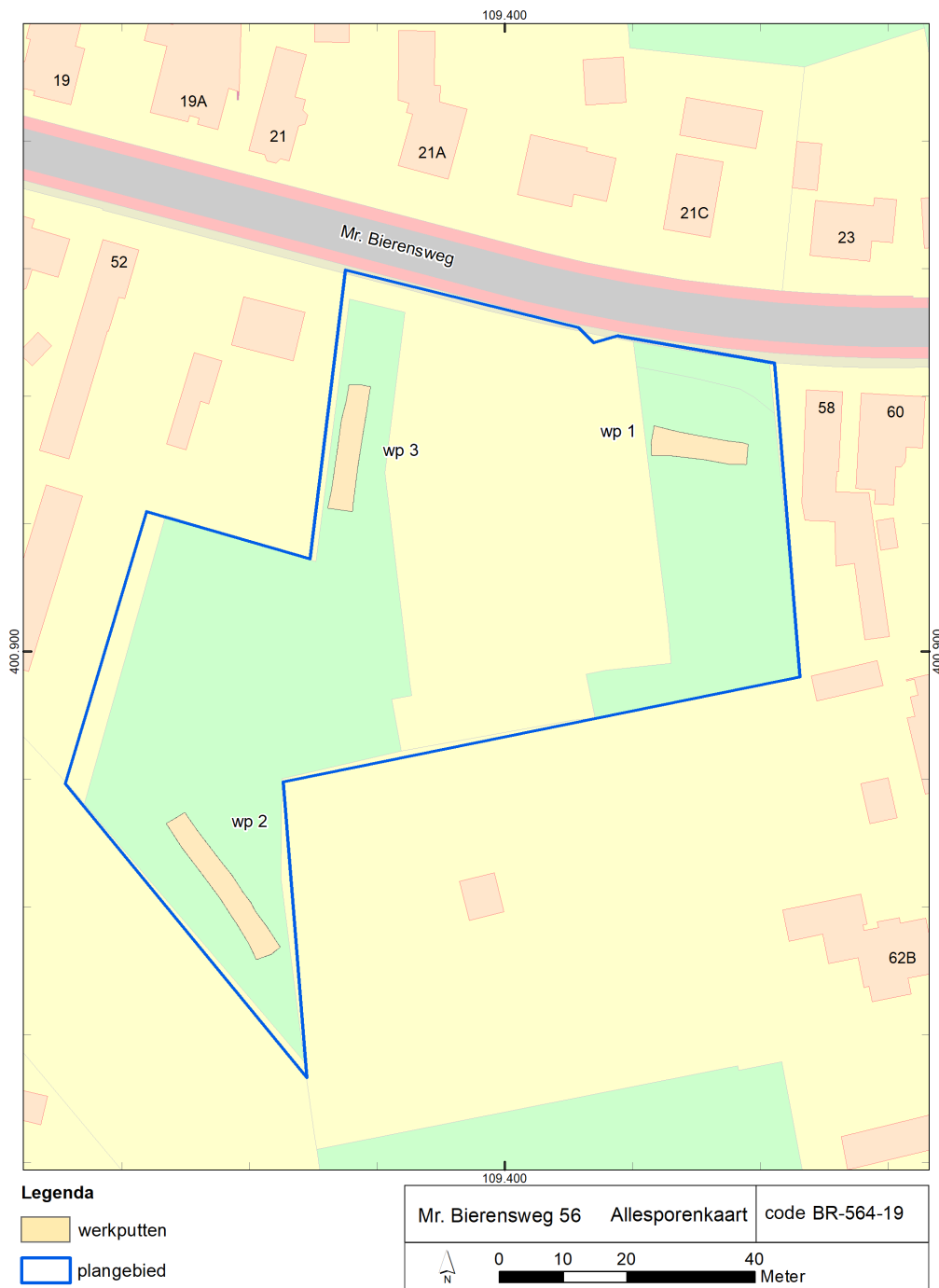
Het IVO-P aan de Mr. Bierenweg 56 te Prinsenbeek is uitgevoerd op 26 en 27 juni 2019. Tijdens het IVO-P zijn conform het puttenplan in het PvE drie proefsleuven aangelegd van 15, 20 en 25 meter lang en 4 meter breed. De sleuven zijn zoveel mogelijk gesitueerd ter hoogte van de geplande ontwikkeling. Door middel van het IVO-P is circa 14 % van het plangebied archeologisch onderzocht.

Bij de aanleg van de proefsleuven is de bovengrond afgegraven tot op het niveau waar de grondsporen goed leesbaar waren. Het vlak is aangelegd met behulp van een graafmachine met gladde bak. De vlakken zijn gefotografeerd en vervolgens ingemeten met de *robotic total station*. De vlakhoogtes en maaiveldhoogtes zijn om de vijf meter gemeten. Alle sporen zijn gecoupeerd, en de archeologisch relevante sporen zijn afgewerkt. Om de tien meter zijn de profielen met een breedte van één meter gedocumenteerd. Het meetsysteem is via hoofdmeetpunten binnen het plangebied nauwkeurig gekoppeld aan het Rijksdriehoeksnet. De hoofdmeetpunten werden ingemeten door landmeters van de gemeente Breda. Het IVO-P is uitgevoerd conform BRL 4000, protocol BRL 4003 versie 4.1 en het PvE 2019-22.

Afb. 4.
**Plangebied Mr. Bierens-
weg bij aanvang van het
IVO-P.**

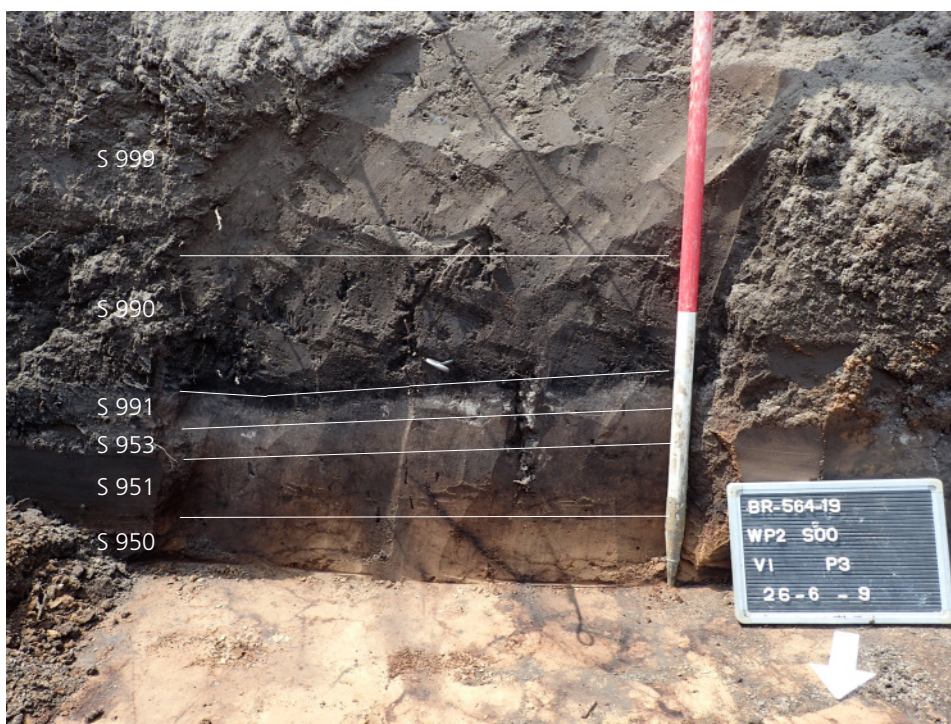
Afb. 5.
Plangebied Mr. Bierens-
weg met de locatie van
de werkputten op de
huidige topografische
kaart.

7

RESULTATEN

7.1 Ondergrond en stratigrafie

De natuurlijke ondergrond (S 950 en 951) in het plangebied wordt gevormd door geel matig siltig zand met ijzeroxidatie vlekken. Het archeologisch niveau bevond zich in de huidige top van dit dekzand op circa 80 centimeter onder het huidige maaiveld. In werkput 1 was dit niveau op circa 2,80 - 3,00 m + NAP, in werkput 2 op 2,30 - 2,40 m + NAP en in werkput 3 op circa 2,50 m + NAP. De top van het dekzand lag in het noordoosten van het plangebied dus een halve meter hoger dan in het zuidwestelijke deel. Het dekzand wordt afgedekt door een humeus opgebracht pakket (S 990) van 20 - 30 centimeter dikte, dit pakket is op sommige plekken doorploegd (S 991). De bovenste 20 - 80 centimeter wordt gevormd door de bouwvoor (S 999). Tussen het dekzand en het opgebrachte pakket is een inspoelingshorizont (S 951) aanwezig en in het zuidwesten van het plangebied is ook een uitspoelingshorizont (S 953) gedocumenteerd.

Afb. 6.
**Bodemopbouw in het
zuiden van het plange-
bied.**

7.2 Sporen en structuren

Tijdens het IVO-P zijn er 52 sporen aangetroffen in de sleuven, waarvan er zes nummers zijn komen te vervallen omdat deze sporen natuurlijk van aard of onderdeel van een ander spoor bleken te zijn.

In werkput 3, in het noordwesten van het plangebied, is een diergraf gevonden. De kuil reikte nog maar 30 centimeter onder het vlak en het botmateriaal was zeer slecht geconserveerd. Er is één onderdeel van het skelet verzameld, namelijk de astragalus (sprongbeen). Hieruit blijkt dat hier een rund is begraven. Een scherf roodbakkende geglazuurd aardewerk uit de vulling van de kuil dateert uit de nieuwe tijd A - B.

In de twee noordelijke proefsleuven zijn sporen gedocumenteerd met een sterk uitgeloopte vulling, waardoor een datering mogelijk prehistorisch zou kunnen zijn. Het (paal)kuiltje in werkput 1 heeft daarbij ook nog een houtskoolrijke vulling. Vondstmateriaal met een prehistorische datering ontbreekt volledig. Gezien de aanwezigheid van diverse ijzertijd vindplaatsen in de direct omgeving van het plangebied, zou het goed mogelijk zijn dat ook hier sprake is geweest van menselijke aanwezigheid in deze periode.

Afb. 7.

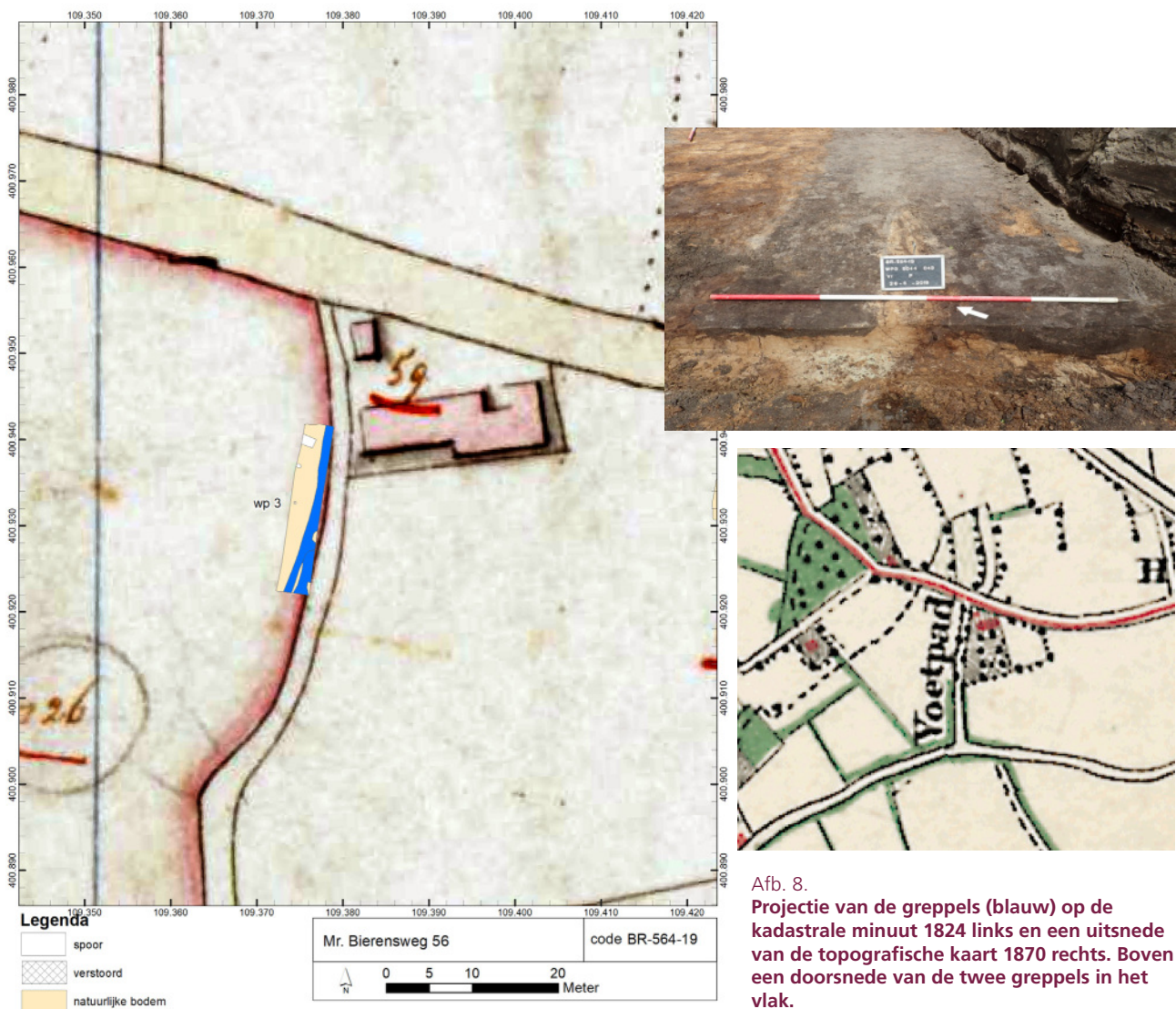
Mogelijk prehistorische (ijzertijd?) sporen in het noorden van het plangebied.

Akkerweg (nieuwe tijd B - C)

In de noordwestelijke sleuf, werkput 3, zijn twee parallel gelegen greppels aangetroffen. S 044 ligt ten westen en had een breedte van 80 centimeter en reikte nog 10 centimeter onder het vlak. De oostelijke greppel S 043 is niet in de volle breedte gedocumenteerd, waardoor de breedte en diepte niet bekend zijn. Een projectie van de sporen op de kadastrale minuut van 1824 laat zien dat deze greppels langs een voormalig weggetje zijn gelegen. Dit weggetje liep ten westen langs het voormalige huis en erf aan de Mr. Bierensweg en verbond deze akkerweg met de zuidelijk gelegen akkerweg Weststrikse Dijk. Op de topografische kaart van 1870 wordt dit weggetje aangeduid als voetpad. De greppels zullen gezorgd hebben voor de afwatering van dit weggetje.

Fragmenten van een steengoed pot en scherven industrieel vervaardigd aardwerk uit de nieuwe tijd B - C zijn aangetroffen in greppel S 044.

Afb. 8.
Projectie van de greppels (blauw) op de kadastrale minuut 1824 links en een uitsnede van de topografische kaart 1870 rechts. Boven een doorsnede van de twee greppels in het vlak.

Laat middeleeuwse vindplaats

In het zuidwesten van het plangebied, in werkput 2, is een laat middeleeuwse vindplaats aangetroffen. Deze vindplaats wordt gevormd door 33 paalsporen, zes kuilen en een waterput.

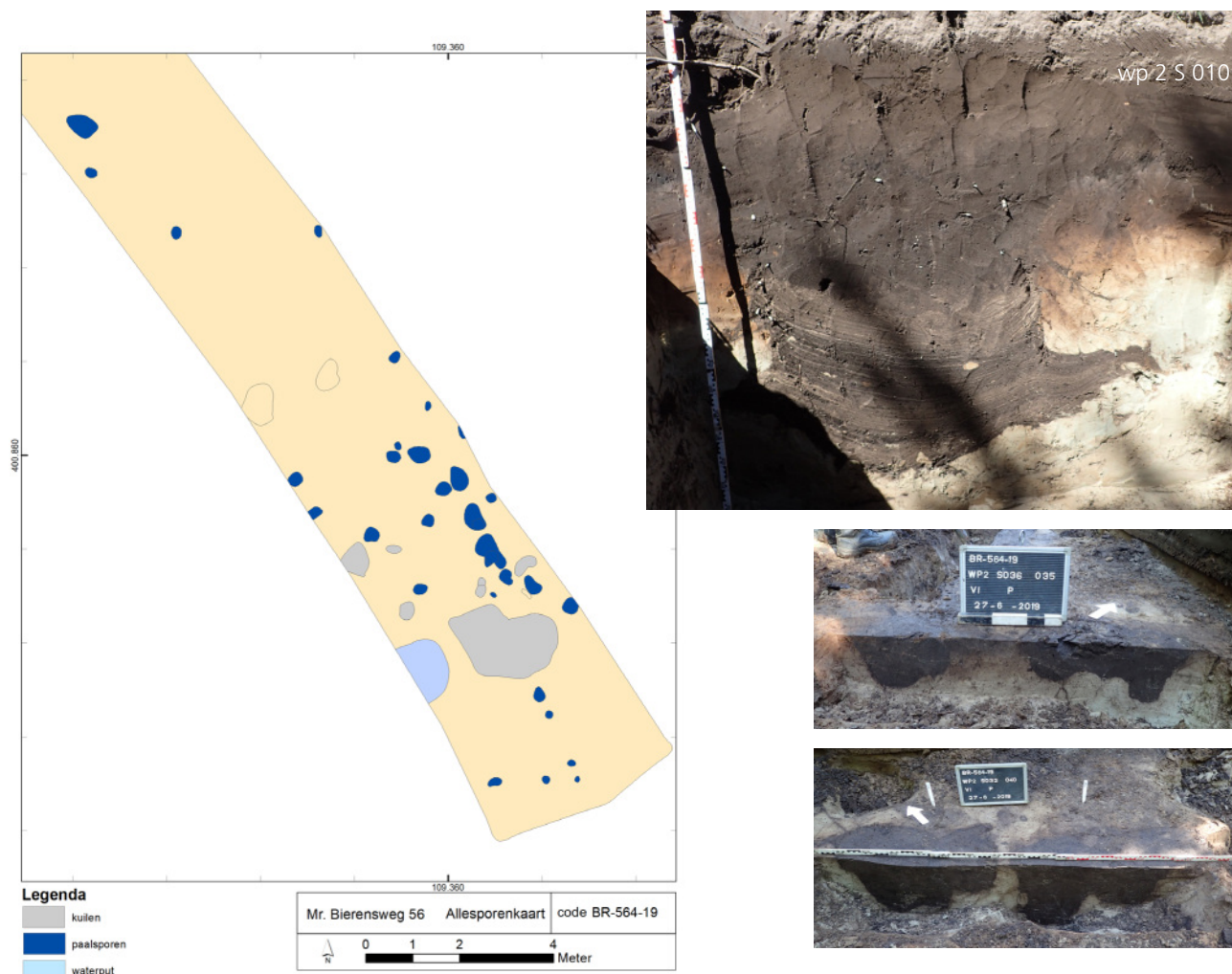
Gezien de grote hoeveelheid paalsporen, die zich voornamelijk in het zuiden van de werkput bevinden, vormen deze waarschijnlijk één of meerdere (gebouw) structuren. Echter door het beperkte onderzochte oppervlak is het niet mogelijk deze structuur of structuren te duiden. Door de ligging van de proefsleuf in een hoek van het perceel, omgeven door bomen, was het ook niet mogelijk binnen het IVO-P een uitbreiding aan te leggen en de vindplaats beter in kaart te brengen.

De kuilen zijn vrij ondiep en hebben houtskoolspikkels in de vulling.

S 010 vormt het restant van een waterput. De helft van het spoor is in het vlak gelegen, de andere helft ligt ten westen buiten de putgrens. Het spoor is machinaal gecoupeerd: het had een breedte van 2 meter en was 1,4 meter diep. De vulling van het spoor was sterk gelaagd met afwisselend laagjes wit zand en donkerbruin humeus zand. Er zijn geen resten van een putconstructie aangetroffen. Vermoedelijk is deze eruit gehaald, toen de put niet meer in gebruik was.

Op basis van twee grote fragmenten handgevormd middeleeuws aardewerk (Elmpt) uit één van de paalsporen (S 020) en de gelijkaardige vulling van alle sporen dateert deze vindplaats vermoedelijk uit de late middeleeuwen A - B (12de - 14de eeuw).

Afb. 9.
Paalsporen, kuilen en
waterput in werkput 2.

7.3 Vondsten

Tijdens het IVO-P zijn er zes vondstnummers uitgedeeld aan fragmenten aardewerk, bouwkeramiek en dierlijk botresten. Er is één houtskoolmonster genomen van de vulling van (paal)kuil S 001.

Het aardewerk omvat 22 fragmenten roodbakkend geglaazuurd aardewerk, Elmpt, steengoed, industrieel vervaardigd wit aardewerk en fayence. De fragmenten zijn afkomstig uit verschillende sporen en de humeus opgebrachte laag. Het aardewerk dateert uit de nieuwe tijd, met uitzondering van de fragmenten Elmpt. Dit handgevormde aardewerk met groffe magering dateert van 1175 - 1325 (late middeleeuwen).

Het dierlijk bot betreft de linker astragalus (sprongbeen) van een rund, die uit het diergraf verzameld is.

Het bouw materiaal betreft een fragment rode dakpan.

Het houtskoolmonster is genomen van de vulling van het (paal)kuiltje S 001. Het monster is genomen om dit mogelijke prehistorische spoor te dateren, Echter zal een datering van dit geïsoleerde spoor te weinig informatie opleveren, daarom is geadviseerd dit monster niet te laten analyseren en af te stoten.

Afb. 10.
**Fragmenten Elmpt
aardewerk.**

8

CONCLUSIE

Team Erfgoed van de gemeente Breda heeft in juni 2019 op een perceel aan de Mr. Bierensweg 56 te Prinsenbeek een IVO-P uitgevoerd. Aanleiding voor het onderzoek is de wijziging van het bestemmingsplan en de toekomstige bouw van een drietal woningen, waarbij bodemverstorende werkzaamheden zullen plaatsvinden.

Tijdens het onderzoek is een laat middeleeuwse vindplaats aangetroffen in het zuiden van het plangebied. Er zijn kuilen, paalsporen en een waterput aangetroffen. In het noordelijke deel van het plangebied zijn twee greppeltjes gevonden, die een voormalig weggetje hebben geflankeerd. Dit weggetje is aanwezig op kaartmateriaal uit de 19de eeuw. In dit deel van het plangebied is tevens een begraving van een rund aangetroffen, en sporen met een mogelijk prehistorische datering.

8.1 Beantwoording onderzoeksvragen

Op basis van de resultaten van het IVO-P kunnen alleen de gebiedsspecifieke beantwoord worden.

Zijn er sporen van de bebouwing, die aanwezig is op de kadastrale minuut uit 1824 aanwezig in het plangebied?

Er zijn geen sporen van vroeg 19de eeuwse bebouwing aangetroffen.

Zijn er aanwijzingen voor activiteiten uit de Tachtigjarige oorlog? Zijn er sporen van een legerkamp, of omwalling?

Sporen die in relatie gebracht kunnen worden met de Tachtigjarige oorlog zijn niet gevonden.

Kunnen de resultaten in verband worden gebracht met de resultaten van de onderzoeken die in de directe omgeving zijn uitgevoerd?

De sterk uitgeloopte en houtskoolrijke (paal)kuilen in de noordelijke sleuven zijn mogelijk sporen met een prehistorische datering. Gezien de aanwezigheid van diverse ijzertijd vindplaatsen in de direct omgeving van het plangebied, zou het goed mogelijk zijn dat ook hier sprake is geweest van menselijke aanwezigheid in deze periode.

Wat is de aard, datering, omvang en kwaliteit van de aangetroffen vindplaats(en)?

In het zuiden van het plangebied is er sprake van een laat middeleeuwse vindplaats, die wordt gevormd door paalsporen, kuilen en een waterput. Gezien de

grote hoeveelheid paalsporen, die zich voornamelijk in het zuiden van de werkput bevinden, vormen deze waarschijnlijk één of meerdere (gebouw)structuren. Het is niet mogelijk deze vindplaats te begrenzen, aangezien deze doorloopt tot buiten de grenzen van het opgegraven oppervlak.

In het noorden zijn greppels en een diergraf met een datering in de nieuwe tijd aangetroffen. Sporen met een mogelijke prehistorische datering zijn in de twee noordelijke proefsleuven aangetroffen.

Wat is de locatie van de aangetroffen vindplaats(en), zowel horizontaal als verticaal)?

Het archeologisch niveau bevond zich in de top van het dekzand op circa 80 centimeter onder het huidige maaiveld. Dit niveau lag in het noordoosten van het plangebied ruim een halve meter hoger dan in het zuidwestelijke deel (3,00 - 2,30 m + NAP). In het zuidwesten van het plangebied is de laat middeleeuwse vindplaats gesitueerd. In de noordelijke sleuven zijn sporen met een mogelijk prehistorische datering en sporen uit de nieuwe tijd aangetroffen. Zowel in het zuiden als het noorden van het plangebied lopen de sporen door buiten de grenzen van de onderzochte sleuven.

Wat kan er gezegd worden over de bodemkundige gaafheid van de bodem in het plangebied?

De bodem is in het grootste deel van het plangebied intact. Delen van de bodem zijn wel doorploegd en sterk doorworteld door bomen.

Kunnen de aangetroffen sporen in een groter kader worden geplaatst?

Dit is (nog) niet mogelijk.

Wat is de synergie met eerder onderzoek?

Dit is (nog) niet van toepassing.

Hoe is de bodemopbouw en de fysische geografie in het gebied?

Het dekzand wordt afgedekt door een humeus opgebracht pakket van 20 - 30 centimeter dikte, dit pakket is op sommige plekken doorploegd. De bovenste 20 - 80 centimeter wordt gevormd door de bouwvoor. Tussen het dekzand en het opgebrachte pakket is een inspoelingshorizont aanwezig en in het zuidwesten van het plangebied is ook een uitspoelingshorizont gedocumenteerd. De top van het dekzand is in het noordoosten op 3,00 m + NAP aangetroffen, in het zuidwesten was dit 2,30 m + NAP.

Zijn er sporen uit het paleolithicum of mesolithicum aanwezig?

Nee, dergelijk sporen zijn niet aanwezig.

Zijn er sporen uit het neolithicum, de bronstijd, ijzertijd of Romeinse tijd aanwezig?

In het noorden van het plangebied zijn drie sporen met een mogelijk prehistorische datering aangetroffen. Door het ontbreken van een structuur en vondstmaterie

riaal is het niet mogelijk een datering te geven. Maar door de aanwezigheid van meerdere ijzertijd vindplaatsen in de direct omgeving van het plangebied, zou het mogelijk kunnen zijn dat ook deze sporen een datering in de ijzertijd hebben.

Zijn er sporen van ontginning aanwezig?

De bodem is geschikt gemaakt voor landbouw doormiddel van ploegen en het opbrengen van humeuze grond.

Is er sprake van een esdek en wat is de ontwikkeling en datering hiervan?

Er is sprake van een humeuze akkerlaag. Het is niet mogelijk deze laag nauwkeurig te dateren, maar zal in de late middeleeuwen of nieuwe tijd zijn opgebracht.

Zijn er sporen die wijzen op middeleeuwse oorsprong van de bewoning?

De sporen in het zuidenwesten van het plangebied dateren vermoedelijk uit de late middeleeuwen. Er zijn paalsporen, kuilen en een waterput aangetroffen. De datering is op basis van fragmenten Elmnt aardewerk uit de vulling van één van de paalkuilen.

Zijn er sporen van oudere infrastructuur aanwezig?

Twee parallel gelegen greppels hebben een voormalig voetpad geflankeerd. Dit weggetje liep in ieder geval in de 19de eeuw van de Mr. Bierensweg in het noorden naar de Westrikse Dijk in het zuiden.

Is er bebouwing aanwezig?

De grote hoeveelheid paalsporen in het zuiden van het plangebied duidt op de aanwezigheid van één of meerdere (gebouw)structuren. Deze structuren zijn op basis van het IVO-P niet te duiden.

Zijn er nog andere (bewonings)sporen?

Er is een diergraf van een rund gevonden.

Wat is de waarde van de aangetroffen sporen?

De waarde van de zuidelijke laat middeleeuwse vindplaats is hoog. De waardering van de sporen wordt nader toegelicht in hoofdstuk 9.

De vraagstelling van dit onderzoek betreft het toetsen van de archeologische verwachting zoals verwoord in het PvE. Het veldonderzoek richt zich op het opsporen van alle vindplaatsen en vondstcomplexen die in het plangebied aanwezig kunnen zijn. Uit het onderzoek is gebleken dat er sprake is van laat middeleeuwse bewoningssporen in het zuidelijke deel van het plangebied. In het noordelijke deel zijn sporen uit de nieuwe tijd aangetroffen, en mogelijk enkele sporen met een prehistorische datering.

9

WAARDERING EN AANBEVELING

Er is een vindplaats aangetroffen, deze wordt gewaardeerd conform de specificaties van de BRL 4000 versie 4.1, protocol 4003 VS06. Dit waarderingsproces vindt plaats in een aantal stappen:

1. Waardering op basis van belevingsaspecten, waardering op basis van schoonheid en herinneringswaarde.
2. Waardering op basis van fysieke criteria, waardering op basis van gaafheid en conservering.
3. Waardering op basis van inhoudelijke criteria, waardering op basis van zeldzaamheid, informatie waarde, ensemblewaarde en representativiteit.

waarden	criteria	scores
beleving	schoonheid	n.v.t.
	herinneringswaarde	n.v.t.
fysieke kwaliteit	gaafheid	2
	conservering	2
inhoudelijke kwaliteit	zeldzaamheid	3
	informatie waarde	3
	ensemblewaarde	3
	representativiteit	n.v.t.

Tabel 1
Scoretabel waardestelling uit de BRL 4000 versie 4.1 waarbij 1 de laagste waarde en 3 de hoogste waarde is.

1. De criteria 'schoonheid' en 'herinneringswaarde' zijn alleen van toepassing op archeologische vindplaatsen die nog zichtbaar zijn in het landschap. Hier is dat niet het geval daarom is de belevingswaarde niet van toepassing op het onderzochte terrein.

2. De criteria 'gaafheid' en 'conservering' krijgen een middelhoge score. Er was sprake van enkele verstoringen, maar het archeologisch niveau was grotendeels intact.

3. De criteria 'zeldzaamheid', 'ensemblewaarde' en 'informatiewaarde' krijgen een hoge score. Er zijn veel sporen in het zuidelijk deel van het plangebied aangetroffen, die mogelijk veel informatie kunnen opleveren over de bewoningsgeschiedenis van het plangebied.

Op basis van de resultaten van het IVO-P Mr. Bierensweg 56 wordt geadviseerd de bouwvlakken langs de Mr. Bierensweg vrij te geven voor wat betreft archeologie. Voor het zuidelijke bosperceel geldt het advies dat bij bodemingrepen alleen ingrepen tot 70 cm beneden maaiveld worden toegestaan. Indien er diepere bodemingrepen worden gepland dan dient er voorafgaand aan die bodemingrepen

een archeologische opgraving te worden uitgevoerd. Voor het overige gedeelte van het plangebied geldt het advies de dubbelbestemming 'waarde archeologie' te handhaven. Dit advies is overgenomen in het ErfgoedBesluit 2019-24 (Craane en Peters 2019).

Tot slot merken we op dat dit archeologisch onderzoek geen 100% garantie geeft dat er geen archeologische vindplaatsen aanwezig zijn. Wanneer er bij het ontgraven van het terrein toch nog archeologische sporen aan het licht komen, dienen deze volgens de Erfgoedwet 2016 Artikel 5.10 zo spoedig mogelijk te worden gemeld bij Team Erfgoed van de gemeente Breda (drs. F.J.C. Peters, tel. 076 529 9468).

10

LITERATUUR EN AFBEELDINGEN

Literatuur

Centraal College van Deskundigen, 2018. *BRL SIKB 4000 versie 4.1, Beoordelingsrichtlijn Archeologie*, Gouda.

Craane, M.L. en F.J.C. Peters, 2019 *Programma van Eisen Breda. Mr. Bierensweg 56* (2019/22), Breda.

Craane, M.L. en F.J.C. Peters, 2019. *Selectiebesluit archeologie Mr. Bierensweg 56*, (2019/24), Breda.

Leenders, K.A.H.W., 2006. *Cultuurhistorische landschapsinventarisatie gemeente Breda*, Breda.

Websites

<https://archis.cultureelerfgoed.nl>

<https://erfgoed.breda.nl/>

Afbeeldingen

Afbeelding 1, 5, 8, 9

- Kaartmateriaal Gemeente Breda, Team Erfgoed.

Afbeelding 2

- Kaartmateriaal Leenders 2006.

Afbeelding 3

- Kaartmateriaal Gemeente Breda, Team Erfgoed en Archis3.

Afbeelding 4, 6, 7, 8, 9, 10.

- Foto's Gemeente Breda, Team Erfgoed.

Bijlage 6

- Kaartmateriaal Gemeente Breda, Team Erfgoed.

Bijlage 1: Onderzoeksthema's en vraagstellingen

Zoals in paragraaf 5.2 staat vermeld dient er naast de gebiedsgerichte onderzoeksvragen ook aandacht te worden besteed aan onderstaande onderzoeksthema's en vraagstellingen die vanuit het totale archeologisch onderzoek in Breda-West zijn vertaald.

Landschap

- Hoe zag de paleogeografie er uit? Wat is de geomorfologische achtergrond van het huidige landschap? Wat is de hydrologische ontwikkeling in het gebied?
- Welke ontwikkelingen van het landschap en het milieu vonden gedurende deze periode plaats en welke invloeden hadden deze op het leefmilieu van de mens?

Bodem

- Tot op heden bestaat nog geen compleet beeld van de bodemopbouw in het centrum van Breda. Dit is onder andere het gevolg van het feit dat in de loop van de late middeleeuwen de mens op grote schaal het natuurlijk landschap heeft aangepast door middel van ophogingen. Enerzijds lijkt het landschap een belangrijke rol gespeeld te hebben bij het uitkiezen van de oudste nederzettingenkern van Breda, anderzijds heeft men aan het eind van de 13e eeuw en het begin van de 14e eeuw op grote schaal de natuurlijke loop van de Mark teruggedrongen ten behoeve van uitbreiding en verdichting van de middeleeuwse kern. Ook bij de aanleg van de stadsverdediging lijkt het reliëf en landschap een belangrijke rol gespeeld te hebben. Informatie over de exacte wisselwerking tussen het natuurlijk landschap en de ontwikkeling en inrichting ligt op veel plaatsen in het bodemarchief opgeslagen.
- Archeologisch onderzoek naar het gebruik en de functie van beekdalen in het verleden heeft tot nu toe op kleine schaal plaats gevonden. Om beter inzicht te verkrijgen in de relatie en interactie tussen mens en beekdalen is het van belang de bodemopbouw en processen van bodemvorming in beekdalen beter in kaart te brengen.
- De hoger gelegen dekzandruggen zijn van oudsher geliefde plaatsen voor de mens om zich te vestigen. De ontwikkeling van cultuurlagen en esdekken is een belangrijk onderdeel van het archeologisch onderzoek. Op basis van deze ontwikkelingen kan een beter inzicht worden verkregen in het gebruik, de functie en betekenis van het landschap voor de mens.
- In Breda komen niet alleen pleistocene zandgronden voor die worden aangeduid als het Hoge, in het noordelijke deel van Breda komen holocene afzettingen voor, het Lage. In dit deel van Breda komen moeren (veengebieden), dalletjes, dijken, beemden en donken voor. Vooral de beemden zijn een kenmerkend onderdeel van het Lage en werden als grasland werden in het verleden extensief gebruikt als hooilanden en voor het weiden van vee. De functie van en de relatie tussen het Lage en de mens is nog niet intensief onderzocht.

Flora/fauna

- Wat was de aard van de begroeiing van het landschap gedurende de periode late prehistorie tot en met de middeleeuwen en welke invloeden had deze op de leefwijze van de mens?
- Welke wilde dieren kwamen in de vrije natuur in de omgeving van de nederzetting en de nederzetting zelf voor, zowel op het land als in het water en welke invloed hadden deze op de leefwijze van de mens?
- Welke gedomesticeerde dieren kwamen in de omgeving van de nederzetting en in de nederzetting zelf voor, zowel op het land als in het water en welke invloed hadden deze op de leefwijze van de mens?
- Het verkrijgen van informatie over de lange termijnontwikkeling van de vegetatie in de regio; de verhouding tussen de gebruikte en niet-gebruikte ruimte; de agrarische economie; de voedsleconomie; het gebruik van ruimte in huizen en op erven.

Bewoning / Nederzetting

- Zijn er nederzettingssporen op het terrein aanwezig en welke datering hebben zij? Geef, indien mogelijk, een fasering binnen de nederzetting.
- Hoe is de bewoning gestructureerd – losse erven of geconcentreerde bewoning? Is het mogelijk complete erven op dit terrein uit enige periode te onderzoeken?
- Wat is de verklaring voor de locatiekeuze ten opzichte van het 'natuurlijke' landschap en indien mogelijk het cultuurlandschap?
- Welke relatie is er te leggen tussen eventueel in tijd opvolgende elementen in het landschap (bv nederzettingssporen en begravingen uit uiteenlopende perioden)?
- Is er een koppeling mogelijk tussen de archeologische en de historische gegevens en archieven en welke relevantie of betekenis heeft dit?

Verkaveling

- Zijn er sporen van verkaveling in het terrein, en zo ja wat is de aard en de wijze van aanleg van de verkaveling (sloten, greppels, afgraving, etc.)?
- Wat is de vorm van de verkaveling en omvang van de omgrensde percelen, zowel binnen als buiten een eventuele nederzetting?
- Welke relatie is er te leggen tussen de perceelgrenzen en de vroegste kadasterkaarten?
- Waarvoor zijn de kavels gebruikt?

Infrastructuur

- Komen er in het gebied sporen van paden, wegen en voorden voor en welke relatie hebben deze tot het onderzoeksgebied?
- Komen er in het gebied waterbeheerstructuren voor zoals dijken, gemalen, stuwen en (afwatering)sloten en welke relatie hebben deze tot het onderzoeksgebied?

- Wat is de relatie tussen de gebouwen en de diverse elementen van de infrastructuur?
- Wat is de relatie tussen de vormen van infrastructuur en de historische gegevens over paden en wegen?

Vestingbouw

- Zijn in het onderzoeksgebied sporen van vestingbouw of linies (onverstoord) aanwezig?
- Welke fasen uit de vestingbouw zijn op het terrein aanwezig?
- Zijn de sporen van vestingbouw te koppelen aan de vestingkaarten (uitgave gemeente Breda 2008)?

Complextype/Ensemble

- Hoe kan de locatie beschreven worden in termen van ensembles van sporentypen en -clusters? Het gaat erom ensembles te typeren opgebouwd vanuit de meest eenvoudige vorm tot de meest samengestelde vorm. Deze getypeerde (representatieve of juist uitzonderlijke) ensembles hebben de functie van bouwsteen in de beschrijving van de aard van het gehele complextype.
- Het verkrijgen van inzicht in de lange termijnontwikkeling van de bewoning in de regio en daaraan gerelateerd het gebruik van de ruimte.
- Inzicht krijgen in de begrenzing en het karakter van de bewoningssporen; inzicht krijgen in de ruimtelijke en chronologische relatie tussen bewoningssporen uit verschillende perioden; vraagstukken omtrent continuïteit en discontinuïteit in bewoning beantwoorden; inzicht krijgen in de functie en het gebruik van zones in het landschap, bijvoorbeeld de situering van "site" en "off-site", nederzetting en grafvelden, dekzandrug en beekdal.

Bijlage 2: periodentabel

paleolithicum (oude steentijd)		tot 8800 voor Chr.
	vroeg-paleolithicum	tot 300000 C ¹⁴
	midden-paleolithicum	300000 - 35000 C ¹⁴
	laat-paleolithicum	35000 C ¹⁴ - 8800 voor Chr.
mesolithicum (midden steentijd)		8800 - 4900 voor Chr.
	vroeg-mesolithicum	8800 - 7100 voor Chr.
	midden-mesolithicum	7100 - 6450 voor Chr.
	laat-mesolithicum	6450 - 4900 voor Chr.
neolithicum (nieuwe steentijd)		5300 - 2000 voor Chr.
	vroeg-neolithicum	5300 - 4200 voor Chr.
	midden-neolithicum	4200 - 2850 voor Chr.
	laat-neolithicum	2850 - 2000 voor Chr.
bronstijd		2000 - 800 voor Chr.
	vroege bronstijd	2000 - 1800 voor Chr.
	midden bronstijd	1800 - 1100 voor Chr.
	late bronstijd	1100 - 800 voor Chr.
ijzertijd		800 - 12 voor Chr.
	vroege ijzertijd	800 - 500 voor Chr.
	midden ijzertijd	500 - 250 voor Chr.
	late ijzertijd	250 - 12 voor Chr.
Romeinse tijd		12 voor Chr. - 450 na Chr.
	vroege Romeinse tijd	12 voor Chr. - 70 na Chr.
	midden Romeinse tijd	70 - 270 na Chr.
	laat Romeinse tijd	270 - 450 na Chr.
middeleeuwen		450 - 1500 na Chr.
	vroege middeleeuwen	450 - 1050 na Chr.
	late middeleeuwen	1050 - 1500 na Chr.
	late middeleeuwen A (LMEA)	1050-1250 na Chr.
	late middeleeuwen B (LMEB)	1250 - 1500 na Chr.
nieuwe tijd		na 1500 na Chr.
	vroege nieuwe tijd (NTA)	1500 - 1650 na Chr.
	midden nieuwe tijd (NTB)	1650 - 1850 na Chr.
	late nieuwe tijd (NTC)	na 1850 na Chr.

Spooraard	Betekenis
C	moedermateriaal
DIG	dierbegraaving
GR	greppel
KL	kuil
LG	laag
NAT	natuurlijk
PGK	paalgat met paalkuil: grondspoor
PK	paalkuil: grondspoor kuil voor
VERST	verstoring
VERV	vervalt
WA	waterput

Bijlage 3: sporenlijst

Put	Spoor	Spooraard	Begin per	Eind per	NAP boven	NAP onder	Spoor- diepte	Opmerking
1	001	PK			2,78	2,56	22	paalkuil? mogelijk ook natuurlijk maar met veel houtskool
1	002	NAT			2,78	2,68	10	
1	003	NAT			2,79	2,69	10	
1	950	C						c-horizont
1	951	LG						b-horizont
1	952	LG						c-horizont maar met beduidend minder fe vlekken en oervorming.
1	990	LG						a-horizont
1	999	VERST						bouwvoor/verstoring
2	004	PK			2,35	2,17	18	
2	005	PK			2,36	2,32	4	
2	006	PK			2,35	2,13	22	
2	007	PK			2,33	2,28	5	
2	008	PK			2,33	2,28	5	
2	009	PK			2,3	2,12	18	
2	010	WA			2,29	1,11	118	Waar is de put constructie? is de put uitgetrokken? zie rare hoeken aan de zijkant. de zijdes zijn te steil voor een waterkuil.
2	011	KL			2,25	2,15	10	
2	012	PGK			2,25	1,93	32	de paal is weggerot
2	013	PK			2,23	1,97	26	
2	014	PGK			2,2	1,97	23	
2	015	PK			2,23	1,97	26	
2	016	KL			2,26	2,18	8	
2	017	PK			2,26	2,17	9	
2	018	KL			2,26	2,16	10	
2	019	PK			2,25	2,15	10	mogelijk natuurlijk??
2	020	PK			2,28	1,86	42	
2	021	PK			2,24	2,12	12	
2	022	PK			2,24	2,18	6	
2	023	PK			2,23	2,14	9	paalkuil? of natuurlijk?
2	024	PK			2,25	2,15	10	
2	025	NAT			2,28	2,23	5	
2	026	PK			2,24	2,11	13	
2	027	NAT			2,26	2,06	20	natuurlijke inspoeling
2	028	PK			2,31	2,17	14	
2	029	PK			2,3	2,2	10	
2	030	PK			2,3	2,2	10	paalkuil ?
2	031	KL			2,32	2,2	12	
2	032	PGK			2,24	1,86	38	in het vlak breder getekend in de coupe bleek het om twee sporen te gaan gesplitst in 051
2	033	NAT			2,28	2,14	14	mol

Put	Spoor	Spooraard	Begin per	Eind per	NAP boven	NAP onder	Spoor- diepte	Opmerking
2	034	PK			2,28	2,12	16	
2	035	KL			2,26	2,1	16	
2	036	PK			2,26	2,09	17	
2	037	PK			2,28	2,24	4	rest pk
2	038	KL			2,26	2,16	10	S 038 = 039 S 039 vervalt
2	039	VERV			2,26			= S 038
2	040	PK			2,24	1,78	46	in het vlak breder getekend in de coupe bleek het om twee sporen te gaan gesplitst in 052
2	041	PK			2,26	2,2	6	
2	042	PK			2,35	2,25	10	
2	048	PK			2,3	2,18	12	in het vlak breder getekend als S 030 maar in de coupe bleek het om twee sporen te gaan
2	049	PK			2,39	2,13	26	in noordoostelijk profiel
2	050	PK			2,24	2,04	20	paalkuil?
2	051	PK			2,24	2,04	20	
2	052	PK			2,24	1,92	32	
2	950	LG						c-horizont
2	951	LG						b-horizont
2	953	LG						e-horizont
2	960	LG						c-horizont
2	990	LG						a-horizont
2	991	LG						ap-horizont
2	999	VERST						bouwvoor
3	043	GR	NTB	NTC	2,42	2	42	gaat mogelijk nog dieper heeft waarschijnlijk gediend ter afwatering van het akkerweggetje dat hier zichtbaar is op de kadasterkaart van 1824
3	044	GR	NTB	NTC	2,42	2,32	10	heeft waarschijnlijk gediend ter afwatering van het akkerweggetje dat hier zichtbaar is op de kadasterkaart van 1824.
3	045	PK			2,6	2,49	11	
3	046	PGK			2,65	2,37	28	
3	047	DIG			2,61	2,33	28	
3	950	LG						c-horizont
3	951	LG						b-horizont
3	990	LG						a-horizont
3	999	LG						bouwvoor

Bijlage 4: vondstenlijst

Vondst nummer	Put	Vlak	Spoor	Spoor- aard	Vul- ling	Cate- gorie	Aan- tal	Ge- wicht	Opmerking	Begin dat	Eind dat	Begin per	Eind per
BR-564- 19.001CER	1	1	990	LG	1	CER	5	16,8				NTA	NTB
BR-564- 19.002BWM	1	1	951	LG	1	BWM	1	1,2	asbest! afstoten			NTC	NTC
BR-564- 19.003MHK	1	1	001	PK	1	MHK	1	0					
BR-564- 19.004CER	3	1	044	GR	1	CER	14	454,6				NTB	NTC
BR-564- 19.005BWM	3	1	047	DIG	1	BWM	1	16,4	dakpan, rood dikte 1.3				
BR-564- 19.005CER	3	1	047	DIG	1	CER	1	9,5				NTA	NTB
BR-564- 19.005FAU	3	1	047	DIG	1	FAU	1	55,5	Astragalus (L) van rund				
BR-564- 19.006CER	2	1	020	PK	1	CER	2	58,4		1175	1375	LMEA	LMEB

Categorie	Betekenis	Opmerking
BWM	Bouwmateriaal	
CER	Aardewerk	
FAU	Fauna	
MHK	houtskoolmonster	monster

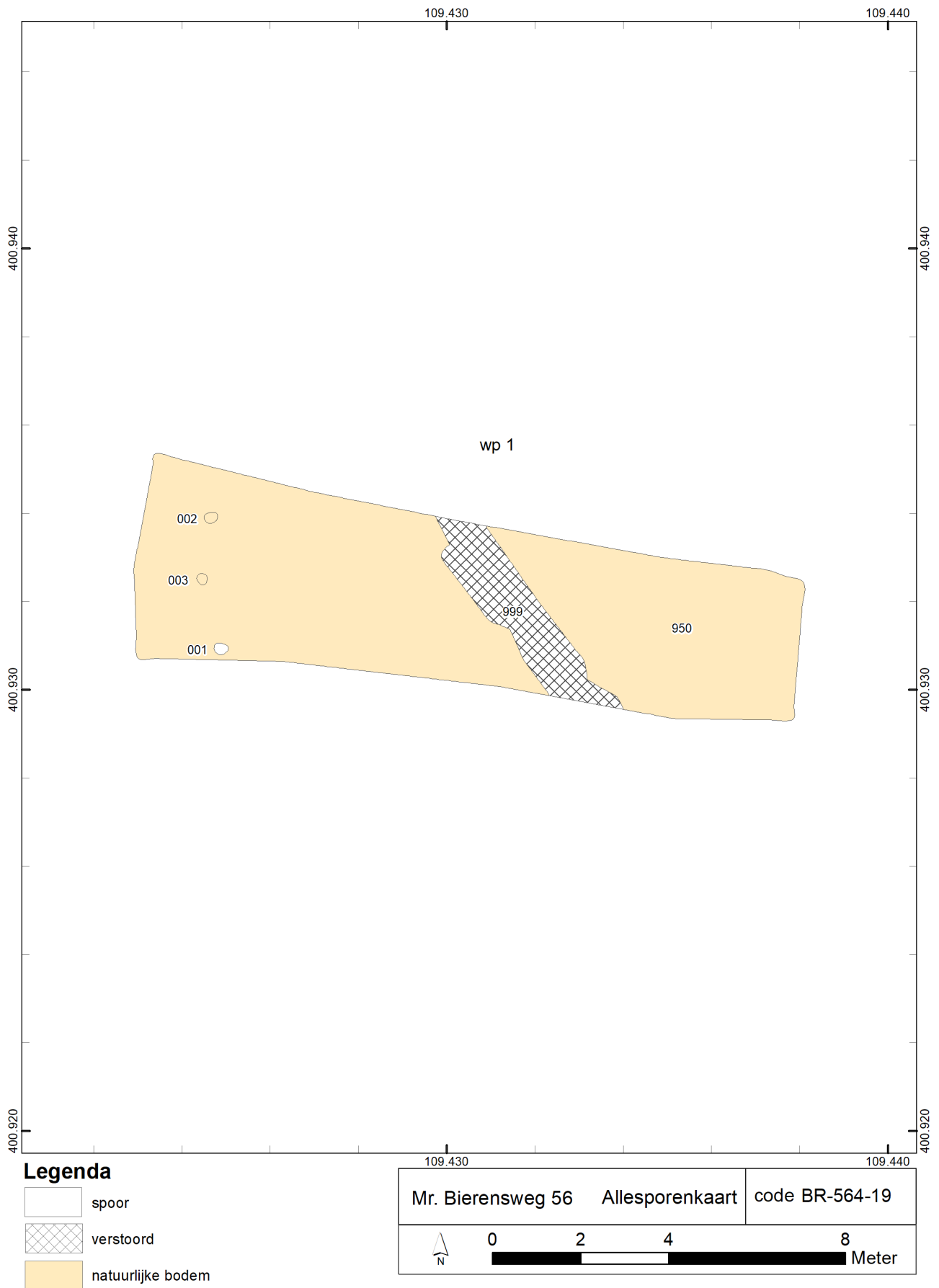
Bijlage 5: aardewerkdeterminatielijst

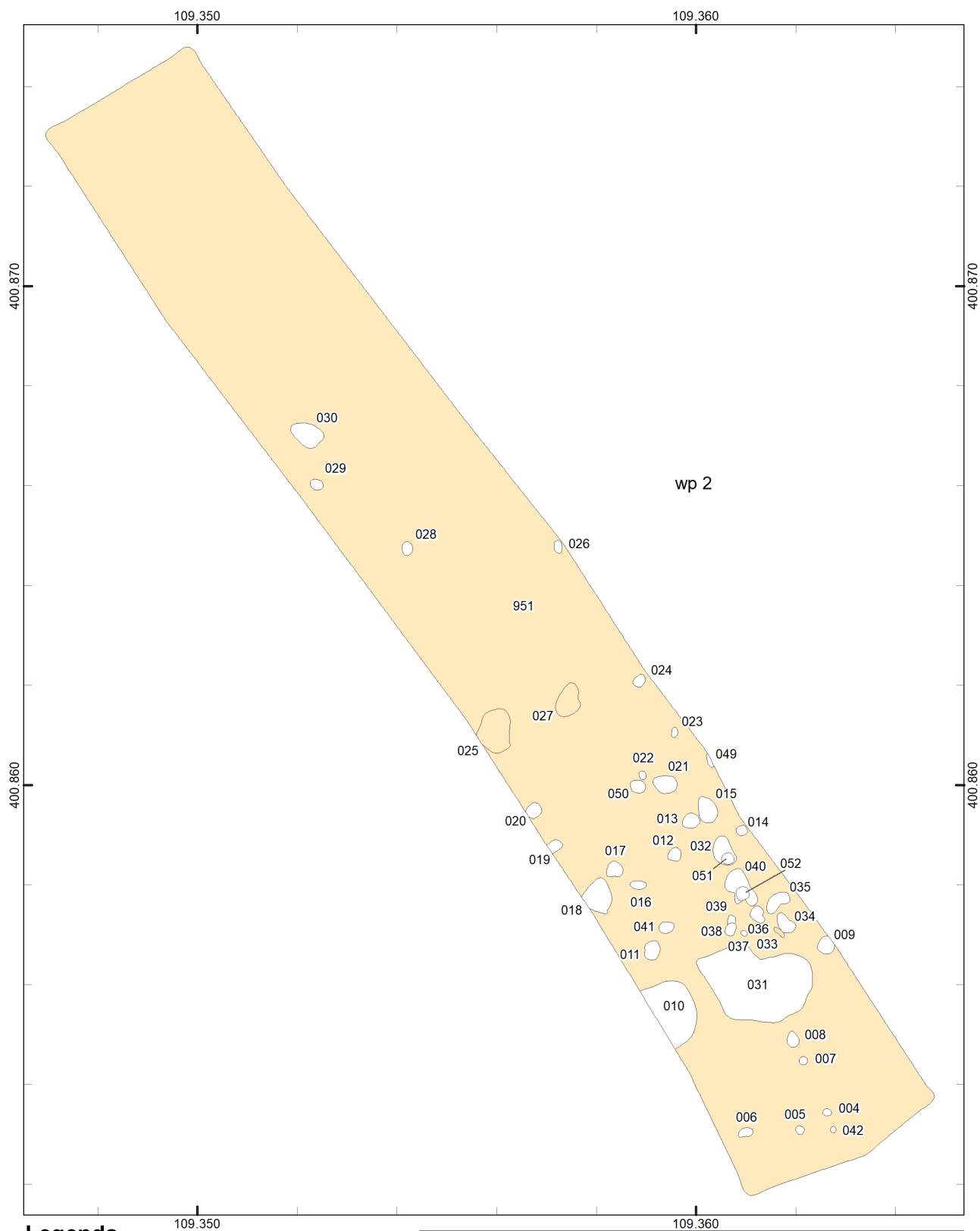
Vondstnummer	Sub categorie	Object	Rand	Wand	Bodem	Totaal	MAI	Gewicht	Glazuur	Versiering	Begin dat	Eind dat	Begin per	Eind per	Opmerkingen
BR-564-19.005CER	Rood			1		1	1	9.5	IN				NTA	NTB	
BR-564-19.001CER	Stgl			2		2	2	13.1	BEI				NTA	NTB	1 x fragm wineraalwater- kruik, 1 x met beide zijdes engobe en zoutglazuur
BR-564-19.001CER	Fayence Delfts bl.	Bord		3		3	1	3.7	BEI	kobaltblauw floraal motief	17	18	NTB	NTB	
BR-564-19.006CER	Elmpt			2		2	1	58.4	ONG		12d	14A	LMEA	LMEB	handgevormd grof gemagerd
BR-564-19.004CER	Stgl Keuls	Pot	2	2		4	1	368.7	BEI	kobaltblauw medaillon	18	19	NTB	NTC	
BR-564-19.004CER	Indus-wit	Beker	2		2	3	1	20.3	BEI				NTB	NTC	
BR-564-19.004CER	Indus-wit		4	4		8	1	63.4	BEI				NTB	NTC	

Bijlage 6: allesporenkaarten

Legenda

- spoor
- verstoord
- natuurlijke bodem

Mr. Bierensweg 56 Allesporenkaart

code BR-564-19

0 1 2 4
Meter

Legenda

- spoor
- verstoord
- natuurlijke bodem

Mr. Bierensweg 56 Allesporenkaart		code BR-564-19
		Meter

